

INUIT ATAQATIGIIT

Inatsisartuni

UKA 2018/171
31.10.18
Múte Bourup Egede

Meeqqat inuusuttullu sumiginnagaasut ikilisinniarlugit nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummik kingusinnerpaamik UKA2019-mi saqqummiunneqartussamik Naalackersuisut suliaqarnissaat pillugu Inatsisartuni aalajangiiffisassatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Sara Olsvig, Inuit Ataqatigiit)

Meeqqat Illersuisuat naapertorlugu Naalagaaffiit Peqatigiiffiata Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit aalajangersakkat 18-it nunatsinni naammassinngilagut. Pissutsit taamaannerat aarlerinarlunilu ilungersunarpoq.

Tamatumalu inummik aallussinerup, inuttut ataasiakkaatut inuiaqatigiittullu nukittorsarnissatsinnik aallussinerup salliutinneqartariaqarneranik Inuit Ataqatigiinnut takutitsivoq.

Meeqqat pisinnaatitaaffiinik naammassinninnermut nunatta misilitsinnerata kingorna, nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarusiornissaq Naalagaaffiit Peqatigiiffiata meeqqanut komiteata kaammattuutaasa ilagaat.

Naalagaaffiit Peqatigiiffiata meeqqanut komiteata iliuusissatut pilersaarutip, ullumikkut meeqqanut navianartorsiorlutit taamaallaat tunnganani, meeqqanut tamanut tunnganissaa kaammattuutigaa. Meeqqat pillugit ataatsimut isiginninnilluni suullu tamarmik inuiaqatigiinni attuumassuteqarnerannik isumaliortaaseqarluni suleriuseqarnissaq Inuit Ataqatigiit kissaatigaat. Siusissukkut suliniutit, pinaveersaartitsinermi suliniutit, suliniutit susassaqarfinnik akimuisut siunissami meeqqat navianartorsiorlutik inuuneqartut ikinnerulernissaannik qulakkeerisut.

Uinnissamut piffissanngorpoq. Piffissap qinigaaffiup tulliup tungaanut eqqarsartarneq naammangilaq. Meeqqavut, inuiaqatigiit siunissarpullu pillugu ungasissumut qiviarta.

Aallaqqaataaniilli suliap tamatuma isumaginninnermut oqartussaasunit taamaallaat kivineqarnissaanik Sara Olsvigip siunnersuutaa imaqqanngimmat erseqqissaatigissavara. Suliassaqarfiit, naalackersuisoqarfiit Naalackersuisullu tamarmik meerartatsinnut inuusuttortatsinnullu iliuusissatut pilersaarummik sukumiisumik peqarnissatsinnik qulakkeerinissaat pivara. Taamaammatt Naalackersuisut siunnersuummik tapersiinerat nuannaarutigaarput, Naalackersuisulli akissuteqaamminni suliassaqarfinnut pingasuinnarnut innersuussinerat naammagintarngilarput. Sulinissami siammasinnerusumik ingerlatsissaagut tamannalu siunnersuut aqutigalugu piumaartoq isumalluarfigaarput.

Suleqatigiissaagut nukivullu tamaasa atussavavut. Sumi tamani nukinnik pitsaasunik meerartatsinnut tamanut siunissamik pitsaanagerusumik kissaassisunik peqarpugut. Angajoqqaat, sulianik ingerlatsisut politikerillu assigiinngissutsit akimorlugit Naalagaaffiit Peqatigiiffiata Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit aalajangersagaanik naammassinninnissamut ataatsimoorussamik, tamanut isiginnittumik inuiaqatigiillu

aaqqissuussaenerat ataatsimut isigalugu pilersaarusiussaagut. Suliassaqarfiit akimorlugit nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarusiortoqassaaq, tassanilu meeqqanut suliniutit tamarmik suliassaqarfiit akimorlugit ataqatigiissarneqarlutillu aaqqissuunneqarnissaat siunnersuutitsinniippoq. Nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarut iliuuseqarnissamik aallaaveqartinneqassaaq naalakkersuisoqarfinilu tamani iliuusissanik tigussaasunik tikkuussisuussalluni – taamatuttaarlu meeraq ilivitsuutillugu suliniutinik aallaaveqassalluni. Tamatuma meeqqat isumassorneqarnera ilivitsuutillugu isiginiarneqartassasoq, oqartussaqaarfiillu tamaasa akimorlugit ataqatigiissaarneqartassasoq.

Qinersisoqarnera sioqqullugu isumaginninnermut tunngasuni pitsannguutaasinnaasutut isigisavut ilusilersornerat angumeraarput – taanna tamakkiisuunngilaq, taannalu aamma immikkoortuni allani suliniutinik tapertaqartinneqassaaq:

- Nuna tamakkerlugu nalunaaruteqartarnernik aaqqissuussineq
- Sulianik ingerlatsinermi qarasaasiakkut atortorissaarutinik assigiissaarineq
- Ilaqutariinnut sullissivinnut nukittorsaaneq taakkunanngalu pitsaanagerusumik suleqatiginninneq
- Ilaqutariinni sullissiveqarfinni ilaqutariit navianartorsiortut ininik atorsinnaasaanik sulissutiginninneq
- Kommunini iliuuseqarasuartartut
- Ilaqutariit siunnersoqatigiissinneqartarnerisa annertunerusumik atorineqarnerat
- Kommunini immikkoortuni isumalluutinik pilersitsineq – taakku sulianik ingerlataqartunut siunnersuillutillu ilitsersuisassapput
- Inuusuttut ornittagaannik amerlanerusunik pilersitsinernut ikorfartuineq
- Qitiusumit oqarasuaatikkut siunnersuinernik annertusaaneq
- Meeqqat angerlarsimaffiup atavaani inissinneqarsimasut 18-inik ukioqalereereernerisa kingorna periarfissanik nukittorsaaneq
- Sulianik ingerlatsinermi atuarnep ilinniagaqarnerullu aallunneqarnerata nukittorsarnissaa
- "Inuunerup Atuarfiani" angajoqqaat inuunermit pikkorissarnissaannik neqeroorfigisarnissaat
- Angajoqqaanngornissamut piareersarnermik suliniutip MANUp inerisaqqinnissaa

Naalakkersuisut ilusiliussamik tassannga tigusillutik iliuusissatut pilersaarummik sulinermik nangitsissasut neriutigaarput.

Suliffeqarnermut tunngasuni tassani ataatsimoortumik ilaqutariinnut politikimik pilersitsinissamik suliaqartoqarnissaanik siusinnerusukkut siunnersuuteqarpugut. Tamanna suliffeqarnermi illuatungeriit suleqatigalugit ingerlanneqartariaqassaaq. Atagu ataatsimoorluta ingeriarluta piffissat suliffisartakkavut, erninerup kingorna atugassaritavut, atorfeqarnitsinnilu tunngavissarititat ilaqutariit sapinngisamik

peqqinnarnerpaamik ilaqutariittut inuuneqarsinnaanerannik naammassinnissinnaanersut qulakkeertigu. Taamaaliornissami tamattaalluta kivitseqataanissarput pisariaqarpoq. Sulisoqarnermi illuatungeriit taamatut sulinissami peqataajumassasut qularinngilarput. Taamaalillutalu qinigaaffimmi kingullermi suliffeqarnermi ilaqutaariinnut politikimik ataatsimoorussamik suliaqartoqarnissaanik siunnersuuterput akuerineqartoq naapertorlugu iliuuseqartoqarnissaa ujartuinnassavarput.

Meeqqat kikkulluunniit atornerlunneqarnermik misigissanngillat.

Kinguaassiutitigut atornerluisarneq akuersaanngilluinnarparput. Inersimasuuppata meeraapataluunniit, taakku atornerlunneqartarnerat akuersaanngilluinnarparput. Taamaammatt atornerluisarneq pillugu periusissiamik saqqummiussisoqarnissaa ilungersuussimavarput, tassanilu suliaasaqarfiit akimorlugit atornerluisarnernut suliniutivut nukittorsassavavut. Killiliisap ilaatigut makkunanga imaqarnera nuannaarutigaarput:

- Katsorsaanermik suliaqartut nukittorsarnissaat kiisalu meeqqat pillugit angalasartoqatigiit
- Angalatinneqarasuartartut kiisalu meeqqanik kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimasunik upalungaarsimasut
- Atornerluisunut katsorsarneqarnissamik neqeroorutit
- Sulianik ingerlatsisunut tamanut aarleqquteqarnermik nalilersuineramik ilinniartitsineq
- Peqqinnartumik atoqatigiittarneq pillugu meeqqat atuarfianni ilinniartitsissutinik ineriartortitsineq
- Inunnik kinguaassiutitigut atornerlunneqarsimasunik saaffigineqarnermi peqqinnissaqarfiup politiillu suleqatigiinneranik pitsanngorsaaneq
- Kinguaassiutitigut atornerluinernut tunngasuni pinerluttaalisitsinermi inatsimmi pineqaatissiissutinik sakkortuliineq, taamaalilluni pinngitsaaliilluni atoqateqarnerit tamarmik pinngitsaaliinertut isigineqartartunngortillugit – inatsisip taassuma ataatsimiinnermi matumani isummerfigineqarnissaa pingaartutut isigaarput

Inuit Ataqtigiit Naalackersuisuni Folketingimilu Kalaallit Nunaata inatsiseqarnermut tunngatillugu erseqqissumik anguniagaqarnissaa qulakkeerpaat. Taamaammallu kinguaassiutitigut atornerluisarnernik akiuiniarnermi aamma inatsiseqarnermut tunngasuni, Naalackersuisut Inatsiseqarnermut tunngasuni periusissiatut iliuusissatullu pilersaarutaanni erseqqissunik anguniagaqartoqarpoq.

Meeraq kinaluunniit piitsuulluni inuussanngilaq.

Piitsuussutsimik akiuineq iliuusissatut pilersaarummut tassunga atatillugu aamma pingaaruteqarpoq. Nunami maani piitsuussutsimut pisortatigoortumik killissamik aalajangersaasoqassasoq siunnersuutigisimavarput, taamaalilluta ukiut tamaasa piitsuussutsimik akiuiniarnerup qanoq ingerlanera uuttorsinnaasarniassagatsigu. Ilaqtariit ilaasa aningaasaqarnikkut ima tatisimaneqartiginerat, allaat taakku piitsutut taasariaqartut qularutiginnilarput. Pissutsit piviusut takusinnaasariaqarpavut. Ataatsimoorluta meeqqap kialluunniit piitsutut inuuneqannginnissaa qulakkeertigu.

Nunatsinni meeqqat amerlavallaartut ilaquuttamik avataanni peroriartortarput. Tamanna imminermini unammillernartuuvoq, taamaattuunerullu qanoq kinguneqartarnera ilisimanerusariaqaripput isumaqarpugut. Iliuusissatut pilersaarutip taassuma sanitigut paaqqutarinnittarneq eqqumaffigineqartariaqartoq isumaqarpugut.

Meeqqat Illersuisuata erseqqissariigaatut, innuttaasut nuna tamakkerlugu iliuusissatut pilersaarummut tassunga akuutinneqarnissaat pingaaruteqarluinnarpoq. Pappiaraannakkut pilersaarusaassanngilaq. Suliniutit piffimmit aallaaveqarnissaat, piffimmi suliaqartut akuutinneqarnissaat innuttaasullu aamma taamak annertutigisumik suliniutit suliarineqarneranni suleqataanissaat qulakkeerneqassaaq.

Ataatsimoorluta suliassaqarfiit tamaasa misissortigit. Tamatuma pinissaata qulakkeernissaa nunatsinni qullersatut inissimasut qularnaagassaraat. Taamaammallu Naalakkersuisut Siulittaasuata siunnersuummut unnga akissuteqartariaqartoq isumaqarpugut.

Meeqqat Illersuisuat illersuisoqarfiup suliaanik annertuumik pingaaruteqaqisumillu qutsavigiumavarput. Peqatigisaanillu siunnersuuteqartoq siunnersuummik Inatsisartunut saqqummiussineranik qutsavigerusupparput.

Taama oqaaseqarluta siunnersuut taperserparput Ilaqutariinnermullu Peqqissutsimullu Ataatsimiititaliami suliarineqarnissaa innersuussutigalugu.